

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚ/ΜΙΑΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΔΡΑΜΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΦΥΤΟΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ
ΕΛΕΓΧΟΥ

Δράμα, 16-04-2021
Αρ. πρωτ.: 93370/5607

ΠΡΟΣ: Όπως ο ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

Ταχ. δ/ση.: Διοικητήριο, 66133 ΔΡΑΜΑ
Πληροφ.: Ν. Μπαλκαντζόπουλος, Κ. Σίμογλου
Τηλ.: 25213 51246, -247
Φαξ: 25213 51204
Ηλ. Δ/ση: balkantzopoulosn@pamth.gov.gr
pfedaokdramas@vivaldi.net

ΘΕΜΑ: «Ιός της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας»

- ΣΧΕΤ.:** α) Το με αρ. πρωτ. 18284/24-09-2019 έγγραφό μας (<https://planthealthdrama.wordpress.com/2019/09/24/ιός-της-καστανής-ρυτίδωσης-των-καρπών/>)
β) Το με αρ. πρωτ. 4679/09-03-2020 έγγραφό μας (<https://planthealthdrama.wordpress.com/2020/03/09/ο-ιός-της-καστανής-ρυτίδωσης-των-καρπών/>)
γ) Το με αρ. πρωτ. 11647/07-07-2020 έγγραφό μας (<https://planthealthdrama.wordpress.com/2020/07/07/ο-ιός-της-καστανής-ρυτίδωσης-των-καρπών-2/>)
δ) Το με αρ. πρωτ. 13888/20-08-2020 έγγραφό μας (<https://planthealthdrama.wordpress.com/2020/08/20/ιός-της-καστανής-ρυτίδωσης-των-καρπών-2/>)
ε) Το με αρ. πρωτ. 15645/17-09-2020 έγγραφό μας (<https://planthealthdrama.wordpress.com/2020/09/17/συμπτώματα-του-ιού-καστανής-ρυτίδ/>)
στ) Ο Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2020/1191 (https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2020/1191/oj)
ζ) Ο Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2021/74 (που τροποποίησε τον προηγούμενο) (https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2021/74/oj)

Σε συνέχεια των προηγούμενων ενημερώσεών μας όσον αφορά την ασθένεια που προκαλείται από τον **ιό της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας (ToBRFV)** (α έως ε σχετικά έγγραφα), σας υπενθυμίζουμε τα εξής:

Ο συγκεκριμένος ιός, ο οποίος διαπιστώθηκε για πρώτη φορά στη χώρα μας το 2019, έχει εμφανιστεί πλέον σε αρκετές περιοχές ενώ εξαπλώνεται διαρκώς όπως προκύπτει από τις δειγματοληψίες που πραγματοποιούνται για την ανίχνευσή του.

Ο ιός αυτός περιλαμβάνεται στη λίστα επιφυλακής του Ευρωπαϊκού και Μεσογειακού Οργανισμού Προστασίας Φυτών (EPPO) και αποτελεί **αναδυόμενο κίνδυνο** μεγάλης σημασίας ιδιαίτερα για την καλλιέργεια της τομάτας και της πιπεριάς. Για την πρόληψη της εισαγωγής και της διασποράς του συγκεκριμένου επιβλαβούς οργανισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση τον Αύγουστο του 2020 εκδόθηκε ο Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2020/1191 της Επιτροπής (στ σχετικό).

Ο ιός της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας **μεταδίδεται με επαφή** (μέσω των εργαλείων, των υλικών, των ρούχων, των υποδημάτων ή των χεριών κατά τις καλλιεργητικές εργασίες), μέσω **μολυσμένου πολλαπλασιαστικού υλικού και μολυσμένου σπόρου**. Βασική εστία μόλυνσης αποτελεί και το **έδαφος**, στο οποίο ο ιός, αν υπάρχουν μολυσμένα φυτικά υπολείμματα, μπορεί να επιβιώσει τουλάχιστον για έξι μήνες. Επίσης, στις θερμοκηπιακές καλλιέργειες η μόλυνση μπορεί να γίνει από τα σωματίδια του ιού που διατηρούνται πάνω στα υλικά κατασκευής των θερμοκηπίων.

Στην τομάτα, τα συμπτώματα που προκαλούνται από την εν λόγω ασθένεια εξαρτώνται τόσο από την ποικιλία των φυτών όσο και από τις καιρικές συνθήκες και εμφανίζονται στα φύλλα, στα στελέχη και στους καρπούς. Τα συμπτώματα στα φύλλα περιλαμβάνουν **χλώρωση, μωσαϊκό, ποικιλοχλώρωση, κατσάρωμα, παραμόρφωση των φύλλων και μερικές φορές νημάτωση**. Σε ποδίσκους, κάλυκες και μίσχους μπορεί να παρουσιαστούν νεκρωτικές κηλίδες. Οι καρποί εμφανίζουν κίτρινους ή καστανούς δακτυλίους, καστανές περιοχές και ρυτίδωση, όπως επίσης παραμορφώσεις και ανομοιόμορφη ωρίμανση. Τα παραπάνω συμπτώματα καθιστούν

τους καρπούς της τομάτας μη εμπορεύσιμους. Τα προσβεβλημένα φυτά τομάτας παρουσιάζουν μειωμένη ανθοφορία και καρπόδεση. Στην πιπεριά, τα συμπτώματα στα φύλλα περιλαμβάνουν παραμορφώσεις, ανομοιόμορφο χρωματισμό με κίτρινες και καστανές περιοχές και πράσινες ραβδώσεις.

Για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου ιού και για τον περιορισμό της εξάπλωσής του όταν εμφανίζεται, προτείνεται η λήψη των ακόλουθων προληπτικών μέτρων:

α) Χρησιμοποίηση **υγιούς πολλαπλασιαστικού υλικού**.

β) Έλεγχο, σε τακτά χρονικά διαστήματα, των φυτών και **ασφαλή απομάκρυνση** και καταστροφή αυτών που εμφανίζουν ιολογικά συμπτώματα. Η απομάκρυνση των φυτών από το θερμοκήπιο πρέπει να γίνεται με προσοχή, χρησιμοποιώντας μεγάλες πλαστικές σακούλες εντός των οποίων θα τοποθετούνται τα συμπτωματικά φυτά, καθώς και τα γειτονικά προς αυτά φυτά. Η καταστροφή αυτών συνιστάται να γίνεται με ταφή σε βάθος σε ακαλλιέργητο σημείο της εκμετάλλευσης.

γ) **Απολύμανση** των εργαλείων με εμβάπτιση σε διάλυμα χλωρίνης εμπορίου 10% ή Virkon S.

δ) Καλό **πλύσιμο** των χεριών με σαπούνι πριν από κάθε χειρισμό των φυτών.

ε) Κάλυψη των παπουτσιών και χρησιμοποίηση **γαντιών μιας χρήσης** από τους εργαζόμενους, καθώς και **αλλαγή ρούχων** κατά τις μετακινήσεις μεταξύ διαφορετικών εγκαταστάσεων. Αποφυγή επαφής των υγιών φυτών με χέρια τα οποία έχουν έρθει σε επαφή με μολυσμένα φυτά κατά τις διάφορες εργασίες, εκτός αν προηγουμένως τα χέρια έχουν πλυθεί καλά.

στ) Καλό **πλύσιμο** όλων των επιφανειών, δίσκων κλπ. εντός των θερμοκηπίων κατά τη διαδικασία της μεταφύτευσης ή της φύτευσης.

ζ) Μείωση όσο είναι δυνατόν της μετακίνησης των εργατών μεταξύ των διαφόρων τομέων της επιχείρησης.

η) Αφαίρεση των ζιζανίων στους χώρους γύρω από το θερμοκήπιο.

θ) Απομάκρυνση και **καταστροφή των υπολειμμάτων της καλλιέργειας** μετά το τέλος αυτής, καθώς και **απολύμανσης** των χώρων του θερμοκηπίου

ι) **Αποφυγή δανεισμού κουφελών** με βομβίνους από ή προς άλλους καλλιεργητές και

ια) τοποθέτηση **τάπητα με απολυμαντικό** (χλωρίνη) στην είσοδο του θερμοκηπίου.

Οποιοσδήποτε εμπλεκόμενος στην παραγωγική διαδικασία τομάτας και πιπεριάς (παραγωγός, γεωπόνος, συνταγογράφος, σύμβουλος κλπ) υποψιάζεται ή αντιλαμβάνεται την παρουσία τού συγκεκριμένου επιβλαβούς οργανισμού οφείλει να ενημερώσει αμέσως την Υπηρεσία μας.

Παρακαλούνται οι υπεύθυνοι επιστήμονες, οι συνταγογράφοι γεωργικών φαρμάκων και οι σύμβουλοι να ενημερώνουν τους καλλιεργητές – συνεργάτες τους με κάθε πρόσφορο μέσο για την επιδημιολογία της ασθένειας.

Παρακαλείται το Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων Δράμας για τη γνωστοποίηση στην Υπηρεσία μας οποιασδήποτε παραλαβής πολλαπλασιαστικού υλικού τομάτας και πιπεριάς από εμπορικές επιχειρήσεις στην Π.Ε. Δράμας.

Στην ιστοσελίδα του Υπ.Α.Α.Τ. υπάρχει [αναρτημένο ενημερωτικό φυλλάδιο](#) σχετικά με τον ιό της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας, καθώς επίσης και [ενημερωτικό φυλλάδιο](#) όσον αφορά την συμπτωματολογία της ασθένειας στην τομάτα και την πιπεριά.

**ΕΝΤΟΛΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ
Η ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΣΑΡΙΓΚΟΛΗ ΙΩΑΝΝΑ

Εικόνες συμπτωμάτων σε φυτά τομάτας και πιπεριάς που προκαλούνται από τον ιό της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας.

Μωσαϊκό και παραμόρφωση φύλλων σε φυτά τομάτας

Παραμόρφωση φύλλων τομάτας

Παραμόρφωση φύλλων τομάτας

Μεταχρωματισμός – ανομοιόμορφη ωρίμανση σε καρπούς τομάτας

Συμπτώματα σε καρπό τομάτας

Ραβδώσεις και αποχρωματισμοί σε καρπούς τομάτας

Νεκρώσεις σε σέπαλα και βλαστούς σε φυτά τομάτας

Συμπτώματα σε καρπούς πιπεριάς

Συμπτώματα σε φύλλα πιπεριάς

Πηγή εικόνων: ΕΡΠΟ, <https://gd.eppo.int/taxon/TOBRFV/photos>.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

ΠΡΟΣ:

- 1) Καλλιωνητές Π.Ε. Δράμας, ηλεκτρονική αποστολή (βάσει καταλόγου επαφών)
- 2) Φυτοφαρμακεία Π.Ε. Δράμας Π.Ε. Δράμας, ηλεκτρονική αποστολή
- 3) Συνταγογράφους γ. φαρμάκων Π.Ε. Δράμας, ηλεκτρονική αποστολή
- 4) Γραφείο Τύπου Π.Ε. Δράμας, ηλεκτρονική αποστολή

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:

- 1) Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
Δ/ση Προστασίας Φυτικής Παραγωγής, Τμήμα Γεωργικών Φαρμάκων, Συγγρού 150, 17671 ΚΑΛΛΙΘΕΑ
- 2) Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
 - α) Θεματικό Αντιπεριφερειάρχη Πρωτογενούς Τομέα κ. Γεώργιο Ζιμπίδη, asaninath@pamth.gov.gr
 - β) Γεν. Δ/ση Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής, Δημοκρατίας 1, 69100 ΚΟΜΟΤΗΝΗ
 - γ) Δ/ση Αγροτικής Οικονομίας Περιφέρειας Π.Α.Μ.Θ., Δημοκρατίας 1, 69100 ΚΟΜΟΤΗΝΗ
- 3) Δήμοι Δράμας, Δοξάτου, Κάτω Νευροκοπίου, Παρανεστίου, Προσοτσάνης, ηλεκτρονική αποστολή
- 4) Π.Κ.Π.Φ.Π. & Φ.Ε. Καβάλας, Άγ. Λουκάς – Τέρμα Αμυνταίου, Τ.Θ. 1235, 651 10 ΚΑΒΑΛΑ
- 5) Π.Κ.Π.Φ.Π. & Φ.Ε. Θεσσαλονίκης, Θέρμη – Τ.Θ 60436, Τ.Κ 57001 ΘΕΡΜΗ
- 6) Δ/ση Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Καβάλα, gveneti@minagric.gr
- 7) Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων Δράμας, Θεμιστοκλέους, 66100 ΔΡΑΜΑ
- 8) Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων Καβάλας, Κων/νου Παλαιολόγου 4, Τ.Θ. 1267, 65403 ΚΑΒΑΛΑ
- 9) ΓΕΩΤ.Ε.Ε. – Παράρτημα Αν. Μακεδονίας, geoteeam@otenet.gr - Με την παράκληση να ενημερώσει τα μέλη του
- 10) Εσωτερική διανομή, Τμήμα Φυτικής και Ζωικής Παραγωγής, Δ.Α.Ο.Κ. Δράμας